

УДК 371.4:78

Лариса ГРИБАЧ,
провідний концертмейстер
кафедри музичного мистецтва і хореографії
Херсонського державного університету

ПРОЦЕС НАКОПИЧЕННЯ АСОЦІАТИВНО-ІГРОВИХ ВРАЖЕНЬ – КРОК ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ДИТЯЧОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Анотація. У статті досліджується процес накопичення асоціативно-ігрових вражень дітьми на заняттях з хореографії які досягаються під певний, доцільно підібраний музикантом-концертмейстером музичний супровід.

Ключові слова: творчість, ігрові методики, асоціація, функції гри.

Аннотация. В статье исследуется процесс накопления ассоциативно-игровых впечатлений детьми на занятиях хореографии, которые достигаются под специально подобранное музикантом-концертмейстером музыкальное сопровождение.

Ключевые слова: творчество, игровые методики, ассоциация, функции игры.

Annotation. In this article the process of accumulation of associative play impressions by children on choreographical lessons is studied which is achieved in combination with a particularly chosen by a professional musician-concertmaster music.

Key words: creation, play techniques, association, game functions.

Актуальність проблеми полягає в тому, що ґрунтовне дослідження музично-хореографічного мистецтва вимагає знань не тільки з професійних дисциплін, а й з педагогіки, психології, філософії, етики, культурології та інших наук. Особливо педагог-хореограф та музикант-концертмейстер повинні використовувати різні методики викладання при спілкуванні з дітьми молодшого шкільного віку (діти від 6 до 9 років), адже в цьому віці відбувається активний їх розвиток.

Організм дитини легко підпорядковується, як позитивним (заняття в спортивних та хореографічних колективах), так і негативним чинникам впливу (великий період часу проведеного за комп'ютером, перегляд

телепередач, переїдання, тощо). В молодшому шкільному віці закладається основа особистості, відбувається орієнтація на розвиток духовності, самореалізації, самовираження і формується світосприйняття, необхідне в подальшому житті.

Одним із засобів всебічного розвитку молодих школярів є **хореографічна творчість**, яка об'єднує в собі музику, ритміку, образотворче мистецтво, театр і пластику рухів, що відображено в наукових дослідженнях В. Нілова [1, с. 6]. **Творчість** – це невичерпне джерело духовності, краси, гармонії.

Демократичні процеси, що відбуваються в незалежній Україні, зумовили необхідність відродження гуманістичних основ ви-

ховання, особливо творчої особистості дітей. Творчий розвиток учнів – це форма людської діяльності, у процесі якої створюють якісно нові та духовні цінності, яку за концепцією Д. Кабалевського – видатного композитора, викладача-новатора, можна визначити формулою «знання – уміння – розвиток».

Діти початкових класів – «першовідкривачі» світу. Як? Де? Чому? Що? Звідки? З такими запитаннями постійно звертаються вони до дорослих, з раннього дитячого віку до мами, тата, дідуся і бабусі, а коли починають вчитися – до вчителя. І ми, викладачі, маємо вчити їх активно пізнавати життя. «Подумай, доведи, відгадай, зроби висновок», – так доцільно відповідати на запитання цих маленьких «чомусиків», прагнучи розвинути їхній інтерес до світу, їхню фантазію, думку.

Дітям подобаються ті види діяльності, які дають їм матеріал для роздумів, можливість виявити ініціативу, самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості.

Кожна дитина має до чогось певні здібності. Наше завдання – відшукати молоду порость таланту та розвинути їх.

Музика і танець розвивають емоційну сферу дитини. Якщо наукові предмети повідомляють їй знання про світ, то музично-хореографічне мистецтво викликає емоційний відгук, пов'язаний з, перевтіленими у танці, явищам об'єктивного світу. Мистецтво хореографії близьке до «рослинних» та «тваринних» форм рухів живої природи, асоціативно може показати усю її багатопланову красу і духовність.

Танець виник разом із людством і спочатку був тісно пов'язаний з працею. Відокремившись від неї, танець систематизує суспільні почуття й займає емоційне та м'язове напруження. Сучасний танець використовується для втілення всього діапазону людських емоцій, думок та настанов, і є важливим засобом педагогічного впливу.

Через мистецтво хореографії, через духовні переживання при прослуховуванні

музики балетмейстери-хореографи та викладачі-музиканти відкривають дитині красу життя. Дійсність для неї набуває у мистецтві танцю вигляд чуттєвої інформації, побудованої на відчутті руху та звуків музики, і має призначення розвивати творчий потенціал особистості.

Мислення, уява та симпатія є інструментами механізму творчості дітей.

Уява дітей відрізняється від уяви дорослих: її характеризує легкість створення нових звуків, образів, асоціацій, фантазій.

Емоційна чутливість та вразливість – характерні властивості художньо обдарованої людини. У дітей, які займаються музично-хореографічним мистецтвом, вона проявляється в реакції на музичні враження, у зацікавленому емоційному ставленні до занять.

Асоціація – це зв'язок між уявленнями, думками, почуттями, внаслідок якого одне уявлення, почуття викликає в пам'яті інші.

Працюючи концертмейстером у дитячій хореографічній школі-студії при ХДУ, спілкуючись з дітьми, при прослуховуванні того чи іншого музичного уривку, їм були поставлені питання: які почуття та рухливі асоціації виникали у них? Які мажорні чи мінорні тональності відповідали їх веселому настрою, а які – сумному? Під яку музику вони б станцювали етюди на виявлення емоцій «Радісно?», «Сумно?», «Чотири стихії природи» – «земля», «вода», «повітря», «вогонь», або відтворювали, імітували рухами ходу тварин чи птахів?

Дітям дуже подобалось розкривати свої індивідуальні почуття, асоціації, фантазувати під музику.

Ролі, що діти виконували у музично-хореографічних етюдах, вимагали від них перевтілення, виявлення емоцій через володіння системою рухів.

В роботі з дітьми, особливо молодшого шкільного віку, на заняттях необхідно створювати ситуацію гри, що розкриє можливості для творчої самореалізації кожної дитини.

Слово «гра» у різних мовах асоціюється із легкістю і задоволенням, вказує на її зв'язок із позитивними емоціями. Використання музично-хореографічних ігор дозволяє компенсувати на заняттях інформаційне перевантаження – що є запорукою дитячої співтворчості.

Використання ігор та музично-ритмічних вправ дозволяє компонувати інформаційне перенавантаження, особливо для дітей.

Засновником системи музично-ритмічного виховання є швейцарський педагог, композитор, суспільний діяч **Еміль Жак-Далькроз** (1865-1950). Спостерігаючи за студентами в Женевській консерваторії, він побачив що не всі вміють виконувати ритмічний малюнок у межах заданого метру та точно скоординувати рухи при грі на музичних інструментах. Він зробив висновок, що ритм, пов'язаний з моторикою, та почав вводити на заняттях з сольфеджіо та музичної грамоти різноманітні ритмічні вправи. На відміну від звичайної гімнастики, підкореної тільки метру, в ритмічній гімнастиці Далькроза всі гімнастичні вправи відштовхувалися від музики. Заняття ритмікою під музику позитивно впливати на спільний тонус учнів, понижуючи втомленість.

Гра, як форма діяльності, виконує декілька функцій:

- Навчальну (розвиває пам'ять, увагу, вміння та навички сприймати інформацію).

- Розважальну (створення сприятливої атмосфери на заняттях).

- Комунікативну (об'єднання дитячого колективу, встановлення дружніх емоційних контактів).

- Релаксаційну (зняття емоційного напруження, викликаного навантаженням на нервову систему при інтенсивному навчанні).

- Психотехнічну (формування навичок з підготовки свого фізіологічного стану до більш ефективної діяльності).

У сучасних умовах, опираючись на систему Далькроза, розроблені різні методики музично - ритмічного виховання, що використовуються на заняттях як з хореографіч-

ного мистецтва, так і на уроках музики в загальноосвітній школі, де музику викладають учням, які мають різні музичні здібності та різний рівень музично-естетичних знань.

Знаходячись у танцювальному колективі декілька років, спілкуючись із викладачами-балетмейстерами, навчаючись елементам класичного, народного чи сучасного танцю, дитина навчається асоціативно-художньому мисленню, отримує заряд фізичного та морального виховання, поповнює запас моральної стійкості особистості, що допоможе потім орієнтуватися у житті. Допомагає їй вчитися, любити рідну природу, тонко відчувати символіку її духовного і матеріального багатства. Художньо пережиті почуття примушують дитину засуджувати зло, жорстокість, заздрість, допомагають їй полюбити добро, що інтуїтивно прокладає шлях до істини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нілов В.Н. Хореографія в системі художественного виховання молодших школярів (Теорія і практика). – М.: Астропринт, 1998. – 214 с.
2. Выготский Л. С. Умственное развитие детей в процессе обучения. – М.: Просвещение, 1982. – 115 с.
3. Березова Г. Классический танец в детских хореографических коллективах. – К.: Музична Україна, 1979. – 136 с.
4. Гродзенская Н.А. Школьники слушают музыку. – М.: Просвещение, 1969. – 77 с.
5. Бех І.Д. Виховання особистості. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
6. Красильникова И.М. Музыкальное творчество как предмет педагогики. – М.: Музыка, 1979. – 78 с.
7. Захарченко В. Функції гри як форми діяльності // Дошкільне виховання. – 2000. – № 12. – 54 с.
8. Гамезо М.В. Старший дошкольник и младший школьник: психодиагностика и коррекция развития. – Воронеж: НПО МОДЭК, 1998. – 256 с.